

CM4-28 Returning U-Haul Early - פרקה בחצי הדרך

Bava Metzia (79a-79b)

תנו רבנן — **The Rabbis taught** in a Baraisa: השוכר את הספינה וטבעה לה בחצי הדרך — Regarding **one who rents a boat** to transport his goods **and it sinks midway** through the voyage, ר' נתן אומר — **R' Nassan says**: אם נתן לא יטול — **If [the renter] already paid** the rental fee, even in its entirety, **he cannot take** it back from the owner of the boat; ואם לא נתן — **but if [the renter] has not yet paid** the rental fee, לא יתן — **he does not pay** it.

The Gemara analyzes this ruling:

היכי דמי — **What is the case** of the Baraisa? איילימא בספינה זו ויין סתם — **If we say** that it **concerns** an owner who agreed to provide **this particular boat and** a renter who leased the boat to transport an **unspecified cargo of wine**, אם נתן — then even **if [the renter] already paid** the rental fee, אמאי — **Let [the renter] say to [the owner]**: הב לי ספינתא — **“Give me** that very **boat** that you contracted to provide, דאנא מיתתיןא תמרא — **for I** am ready and able to **bring** another cargo of **wine** and to proceed to the stipulated destination.” אלא בספינה סתם ויין זה — **But if we say** that the Baraisa's case **concerns** an owner who agreed to provide **an unspecified boat and** a renter who leased the boat to transport **this particular cargo of wine**, אם לא נתן — then **if [the renter] has not yet paid** the rental fee, אמאי לא — **why should he not pay** it?

Bava Metzia (79b)

תנו רבנן — **The Rabbis taught** in a Baraisa: השוכר את הספינה ופרקה לה בחצי הדרך — **If one rents a boat** to transport his goods **and subsequently unloads it midway** through the voyage, ותו לו שָׁכְרוּ שָׁל — **[the renter] shall give [the boat's owner] the fee** for hiring a boat until the **midway point**, וחצי הדרך — **and [the owner] shall have only a complaint against [the renter]**.

The Gemara analyzes this ruling:

היכי דמי — **What is the case** of the Baraisa? איילימא דקא משכח לאגורה — **If we say that [the owner] can find** another party at the midway port to whom **to lease [the boat]**, אמאי ליה תרעומת — **why does he have a complaint** against the renter? ואי דלא קא משכח לאגורה — **And if he cannot find** another party there to whom **to lease [the boat]**, [the renter] is required to **pay the entire rental fee**, for otherwise the boat's owner will suffer a loss of income on his account.

The Gemara attempts to clarify the case:

לעולם דקא משכח לאגורה — **In truth**, in this case **[the owner] can find** another party at the midway port to whom **to lease [his boat]**, and so he loses no income. אלא אמאי ליה תרעומת — **But why**, then, **does [the owner] have a complaint** against the renter? משום רפסתא דספינתא — **Because of a structural weakening of the boat** caused by the additional unloading and loading of cargo (i.e. by the old and new renters, respectively).

The Gemara objects:

אי הכי — **If it is so** that the boat's structure is actually weakened by each additional unloading and loading, טענתא מעלייתא הוא — then **[the owner's grievance] is a valid claim** for damages and not merely a complaint, וממונא אית ליה גביה — **and**, in fact, **[the owner] is owed money by [the renter]**. — ?

The Gemara reinterprets the Baraisa:

אזלא מאי פרקה — **Rather**, what is meant when the Baraisa states: **“He unloaded it?”** דפרקה לטוענייה — It means **that [the renter] unloaded** additional **cargo** in his possession at the midway port and hoisted it **into [the ship's] hold** for transport to the stipulated destination.

The Gemara asks:

אזלא מאי תרעומת — **But** if taking on additional cargo at another port was permissible under the lease agreement, **what complaint** could the owner have against the renter?

The Gemara answers:

משום שינוי דעתא — A complaint is justified **because** of the owner's **changed expectations**. אי נמי — **Alternatively**, because of the need **for extra rope**.

ספינה סתם ויין זו

תוס' (ב"מ עט.) - כיון שמשכיר יכול לקיים תנאו ושוכר אינו יכול לקיים אם כן מזלו גרם והוי כחוזר בו ויתן לו מחצי הדרך שלא הלך כפועל בטל. וקשה דאמאי יתן לו כלל מחצי הדרך שלא הלך אפילו כפועל בטל כיון שאירעו אונס, הא אמרינן לעיל (עז.) היכא דהשוכר אונס דאתא מיטרא דאינו צריך להשקותה דהוי פסידא דפועלים... תירץ ריב"ן דלעיל שהפועלים לא אבדו כלום רק שנתבטלו אין נותן להם כלום, אבל הכא שהמשכיר הפסיד ספינתו כפועל בטל מיהא אית ליה כיון שמוזמן לקיים תנאו.

שלחן ערוך (חושן משפט שיא, ג) - אמר לו ספינה סתם אני משכיר לך ושכרה השוכר להוליך בה יין זה, אף על פי שלא נתן לו מהשכר כלום חייב ליתן כל השכר שהרי אומר לו הבא לי היין עצמו ואני אביא לך ספינה מכל מקום ואוליכנו, אבל צריך לנכות כדי הטורח של חצי הדרך שאינו דומה המטפל בהולכת הספינה ליושב ובטל. רמ"א (שם) - ויש אומרים דאינו נותן לו אלא שכירות מחצי הדרך.

ש"ך (שיא, ב, על הרמ"א) - הוא דעת הרא"ש שהשיג כן על הר"ף מהא דאמרינן לקמן (שלד, א) דכל אונס שאירע לבעל הבית שלא הוה ליה לידע יותר מן הפועל פסידא דפועל, אבל כבר הרגישו בזה התוספות (עט.) ותירצו בשם ריב"ן דשאני התם דלא אבד הפועל כלום רק שנתבטל ממלאכתו, מה שאין כן הכא שהמשכיר הפסיד ספינתו... הילכך העיקר כהר"ף והרמב"ם והמחבר וסייעתיה.

חזון איש (בבא קמא כג, יב) - לעולם שכר שהמשכיר נוטל כלול בו אחריות של אונסין דכל הדרכים בחזקת סכנה, ואם באמת אירע האונס הוה ליה כשימש השוכר בספינה שימוש יתירא ואשר נשתעבד בשכרה בשביל ספק זה.

פרקה באמצע הדרך

שלחן ערוך (חושן משפט שיא, ו) - השוכר את הספינה ופרקה בחצי הדרך נותן לו שכר כל הדרך, ואם מצא השוכר מי שישכיר אותה לו עד המקום שפסק שוכר ויש לבעל הספינה עליו תרעומת.

מגיד משנה (הלכות שכירות ה, ד) - ואינו מנכה לו כלום שכיון שספינה קיימת יכול לומר לו אנא הא קאימנא, ואינו דומה לספינה סתם ויין זה וטבעה ספינה שמנכה לו לפי שלשם אין הספינה קיימת.

משנה למלך (שם) - ונראה לי דכונת הרב המגיד ז"ל לומר דהכא שאני דאף שלא מצא מי שישכיר מכל מקום אינו נהנה בעל הספינה כלום כי הולך הוא לדרכו ואינו נשאר לשם בחצי הדרך... אבל בשטבעה על כרחו יושב ובטל שאין לו ספינה מזומנת והרי נהנה ולכך מנכין לו.

סמ"ע (שיא, י) - אבל על כל פנים מנכה לו, וכמו שכתבו הטור והמחבר לפני זה ס"ג, זה לשונם, שאינו דומה המטפל בהולכת הספינה וכו'.

ש"ך (שיא, ד) - ולי נראה כיון דהמחבר כתב כאן סתם נותן לו שכר כל הדרך משמע דסבירא ליה דכאן אינו מנכה לו, וכמו שכתב בבית יוסף בשם הרב המגיד וזה לשונו פירושו ז"ל שאינו מנכה לו כלום, שכיון שספינה קיימת יכול לומר אנא הא קאימנא, אינו דומה לספינה סתם ויין זה וטבעה ספינה שמנכה לו, לפי שלשם אין הספינה קיימת עכ"ל. מיהו גם התוס' כתבו בפשיטות כהטור וכן כתב העיר שושן, וכן נראה עיקר לדינא.

נתיב השכירות (כו, סק"ג) - בנידון דידן שרוצה לפרוק סחורתו באמצע הדרך לכאורה יהיה גם מחסורי אמנה... ולסוברים דאין מחסורי אמנה בתרי תרעי במקרה זה לא יהיה מחסורי אמנה... אם סיבת פריקת המטען מפני שחושש שעד שיגיע לעיר הרחוקה הסחורה תתקלקל או תולזל לא יהיה מחסורי אמנה... גם לסוברים דתרי תרעי איכא מחסורי אמנה.

פתחי חושן (ב, סק"ד) - בדין הזמנת מונית, אם פסק עמו מחיר לנסיעה למקום פלוני ולאחר קנין אין שניהם יכולים לחזור כי אם לפי התנאים שיבארו... מיהו כל זה כשקבעו השכר לכל הדרך כמבואר לעיל, וכן בנסיעה בינעירונית, אבל בנסיעה עירונית במקום שהשכר נקבע לפי המונה, אף על פי שאמר לו שרוצה להגיע למקום פלוני, מסתבר שאין כאן פסיקה על כל הדרך, ורשאי לירד באמצע הדרך ולשלם לפי המונה, שכן דרך השכירות.

נתיב השכירות (כו, סק"ו) - אף שהתשלום נקבע על פי מונה, מכל מקום כיון שסיכסעו על רוצה להסיעו נמצא שהיה שכירות עד אותו מקום, ומה שצריך להפעיל המונה זה רק כדי לדעת את הסכום ואין זה כמחוסר פסיקה, דכבר קבעו שהפסיקה תהיה לפי מה שהמונה יראה.

אם נאנס ולא נהנה מהמושכר

מנחת פתים (שי, ב, בענין מה שאין השוכר משלם מידי אם לא נהנה מהליכת חצי הדרך) - היינו דוקא הכא שהאונס היה בחמור של המשכיר, אבל אם היה האונס בסחורתו של השוכר צריך לשלם לו כמו שכתב הנתיבות המשפט סו"ס שלה. נתיבות המשפט (שלה, ג, בענין שליח שנאנס שאינו נוטל שכרו כי לא נהנה הבעל הבית) - דוקא בכאן שהאונס הוא אונסו דשליח דמיקרי אונסא דפועל אז אינו צריך לשלם לו אפילו מה שעשה כשלא נהנה הבעל הבית, אבל באונס שאירע להבעל הבית ודאי דצריך לשלם לו מה שעשה דמה לו לפועל מה שנאנס הבעל הבית... כדמוכח מהתוס' בב"מ עט... ונגד שכר על מה שלא עשה עדיין תלוי בחילוקים המבוארים בסימן שלד ע"ש.

אולם המשפט (שיא) - אבל השכירות דאחר כך שלא הלך אפילו היה הדין דלא היה יכול לטעון יין אחר היה פטור בעל היין כיון דהוא אנוס, קיימא לאן דכל אנוס דלא הוה ליה להבעל הבית למידע יותר מפועל מפסיד פועל. והא דמשלם בספינה סתם ויין זה אפילו שכירות שלא הלך כתב [הש"ך] בעצמו בסק"ב משום דשאני הכא דהפסיד ספינתו ע"ש. ואם כן כשלא טבעה ספינתו פשיטא דפטור בזה כיון דהבעל הבית הוא אנוס. אבל שכירות שכבר הלך ודאי היה חייב אפילו באנוס.

פתחי חושן (יב, סקמ"ו) - ועל מה שלא עשה פטור אפילו באנוס דבעל הבית, ורק בספינה נחלקו הפוסקים שדעת התוס' שמשלם לו גם על מה שלא הלך משום שהפסיד ספינתו. ובתהלה לדוד כתב שלדעת הב"ח אין לחלק בזה.

פתחי חושן (ב, סקנ"ב) - משמע מכנה"ג שעבור הזמן ששכרו אף על פי שלא השתמש בו אינו מנכה לו כלל, אלא שאפשר דשאני התם שלא היה צד אנוס בעיכוּב.

If the renter returns it early for no reason, he still has to pay because of the rental agreement, except that he can pay a reduced rate [when applicable]. [The way I understand the Magid Mishneh even he would agree with this.] However, if the renter (the way it seems from Shulchan Aruch, but see Minchas Pitim) finds someone to take his place he doesn't have to pay anything.

If he returned it early because he got sick or some other unexpected reason that he no longer needs it, he does not have to pay for the unused time.

But if it was something that he knew could happen and the owner did not know (e.g. he wasn't feeling well when he took the car); in that case too he can pay a reduced rate.

Also, if the unexpected reason caused a permanent loss (the boat sunk) to the owner he has to pay the reduced rate.

For the time the renter has the item, he certainly has to pay even though he was unable to use it. [Pischei Choshen entertains the possibility that he can pay a reduced rate.]

If you quit in the middle of the road, according to Magid Mishneh that's not called returning it since the owner has to take it home anyway, so you pay full price. According to Tur, that is like ending the rental, in which case he can pay the reduced rate.

If you are in a taxi to take you to the airport and you want to leave in the middle:

You certainly have to pay for the part you went even though you didn't benefit from it.

For the rest of the way, according to Magid Mishneh you have to pay in full, but according to Tur you can pay reduced.

If payment is based on the meter, that is considered the end of the job so he can quit according to Pischei Choshen, but Nesivos Sachir disagrees.